

روز شمار روابط بیست ساله جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان

(۱۳۷۰ - ۱۳۹۰ / ۱۹۹۲ - ۲۰۱۲)

تألیف:

در نیک بادالیان

مترجمان:

تورج خسرو

گارون سارکسیان

اداره حفظ و نگهداری اسناد

تهران - ۱۳۹۶

فهرست مطالب

سخن آغازین.....	۳
سخن نویسنده.....	۵
فصل اول: نگاهی گذرا به تاریخ ایران و روابط ایران و ارمنستان.....	۱۵
فصل دوم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در طی سال‌های (۱۹۲۲-۱۹۱۸/	۱۳۳۶-۱۳۴۰ق).....
فصل سوم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در سال (۱۳۷۰-۱۳۷۱).....	۵۱
فصل چهارم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در طی سال‌های (۱۹۹۳-۱۳۷۱/	۱۳۷۸-۱۳۷۱).....
فصل پنجم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۰-۱۳۷۸).....	۱۰۵
فصل ششم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۱-۱۳۷۹/۱۳۸۰).....	۱۱۳
فصل هفتم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۲-۱۳۸۰/۱۳۸۱).....	۱۲۵
فصل هشتم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۳-۱۳۸۲/۱۳۸۳).....	۱۳۱
فصل نهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۴-۱۳۸۳/۱۳۸۴).....	۱۴۵
فصل دهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۵-۱۳۸۳/۱۳۸۴).....	۱۶۳
فصل یازدهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۶-۱۳۸۴/۱۳۸۵).....	۱۷۷
فصل دوازدهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۲۰۰۷-۱۳۸۵/۱۳۸۶).....	۱۹۵
فصل سیزدهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در طی سال‌های (۲۰۰۸-۲۰۰۹/	۱۳۸۷-۱۳۸۸).....
	۲۲۱

- فصل چهاردهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۱۳۸۸/۲۰۱۰-۱۳۸۹)..... ۲۵۵
- فصل پانزدهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۱۳۸۹/۲۰۱۱-۱۳۹۰)..... ۲۷۷
- فصل شانزدهم: روابط دوجانبه ایران و ارمنستان در (۱۳۹۰/۲۰۱۲)..... ۳۱۵
- فصل هفدهم: گزیده [مهم] روز شمار روابط یست ساله جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان (۲۰۱۱-۱۳۶۹/۱۹۹۱-۱۳۹۰)..... ۳۱۹
- فصل هیجدهم: فهرست یادداشت تفاهم ها، قراردادهای، توافق نامه ها، و طرح های عملی بین جمهوری اسلامی ایران و ارمنستان در طی سال های (۲۰۱۱-۱۹۹۲)..... ۳۹۹
- فصل نوزدهم: گاهشماری اجلاس های مشترک کمیسیون بین دولتی هماهنگ کننده ایران و ارمنستان (۲۰۱۱-۱۹۹۲/۱۳۷۰-۱۳۹۰)..... ۴۱۵
- لیست حجم مبادلات تجاری ایران - ارمنستان در طی سال های (۱۹۹۳-۲۰۱۱/۱۳۷۱-۱۳۹۰)..... ۴۱۹

سخن آغارین

ایران که به طاهر دور از شترس و اسرار آمیز به نظر می‌رسید، در دهه (۱۳۶۸/۱۹۹۰) دروازه‌های خود را به روی ارمنستان گشود. از آن زمان تا به امروز، که در تاریخ به یک چشم زدن می‌ماند، روابط گسترده‌ای آغاز شده که مقدمات آن به اساس مشترکات تاریخی و فرهنگی بنا نهاده شده است.

باری، در این برهه زمانی که به اندازه یک چشم بر هم زدن بود به ناگهان دریافتیم که ایران، هم از نظر مساحت و هم از نظر جمعیت بزرگترین همسایه است. از میان کشورهای همسایه ما ایران تنها کشوری است که ارمنیان ساکن آن‌جا برای حفظ هویت خود از شرایطی استثنایی برخوردار هستند. ارمنستان تنها همسایه مسیحی ایران است و از نظر مساحت، جمعیت که بزرگترین همسایه آن است. مرز مشترک ایران و ارمنستان کوتاه‌ترین مرز هر دو کشور است. پل مغری که ایران و ارمنستان را به یکدیگر وصل می‌کند اولین پل بر روی رود ارس است که پس از فروپاشی اتحاد شوروی ساخته شد.

بدین ترتیب، پس از فروپاشی اتحاد شوروی دیوار آهنین امپراتوری فروریخته و در پشت آن به ناگهان پل شناور مغری پدیدار شد. ما با عبور از آن پل لرزان، وارد ایران شدیم و در ساحل مقابل رود ارس دنیای تازه‌ای کشف کردیم.

ارمنستان تا آن زمان شناخت بسیار محدود، و گاه بسیار متناقضی از جمهوری اسلامی ایران داشت. ما در روزهای پس از سقوط شاه، اخبار مربوط به مبارزه با «شیاطین بزرگ و کوچک» را با ولع بسیار دنبال می‌کردیم و از عملکرد جسورانه روحانیون ایرانی به شگفت می‌آمدیم. در کنار این تعجب می‌کوشیدیم از

راز پیروزی روحانیون بر رژیم شاه که از حمایت ایالات متحده آمریکا برخوردار بود، سر در آوریم. پس از انقلاب امام خمینی (ره) که دنیا را تکان داد جنگ ایران و عراق آغاز شد. فلسفه‌ی آن اگر چه برای ما روشن و مفهوم بود، اما نمی‌دانستیم جانفشانی نوجوانانی را که در میدان جنگ به مبارزه تن به تن با مین‌ها می‌رفتند، ناشی از شجاعت و دلوری ایشان بدانیم یا ایمانشان. این را می‌دانستیم که «هر جنگی آغاز و پایانی دارد»، اما از این که امام خمینی (ره)، رهبر انقلاب، نتیجه «آتش بس» را پذیرفت و پایان جنگ را برابر با «نوشیدن جام زهر» دانست در تعجب بودیم. تعجب می‌کردیم، اما در عین حال می‌خواستیم بدانیم کشوری تنها و با شیوه زندگی به چندان مدرن، چگونه می‌تواند به حیات خود ادامه دهد؟!

فروپاشی اتحاد شوروی، ما امکان داد با کشوری چنین نزدیک، و در عین حال دور از دسترس، ارتباط برقرار کنیم. در روزی که شاهش ایران بود، یا چنان که در ارمنستان مرسوم است؛ پارسکاستان. به هر حال، ایران که فاسطی و در سال دارد و با نظام دین سالاری اداره می‌شود و متناسب با ویژگی نظام حکومتی‌اش، جمهوری اسلامی ایران نامیده شده، برای جمهوری مستقل ارمنستان که در پی فروپاشی اتحاد شوروی دگر بازه سکوفاشته. اما در حلقه محاصره اقتصادی گرفتار آمده بود، تبدیل به راه امید و ارتباط با دنیای خارج شد.

اکنون این راه معتبر بیست ساله است. تاریخچه بسیار نئین دو کشور نیز همین اندازه سن دارد، و این چیزی است که از سوی گارنیک بادالیان، وزیر مختار سفارت جمهوری ارمنستان در ایران، که خود شاهد رشد و تکامل مسیر روابط متقابل بیست ساله بوده، آن را به دقت پی گرفته است به صورت مستند به خواننده ارائه می‌شود. او برای نوشتن این کتاب از آسپو غنی و اسناد سفارت جمهوری ارمنستان در ایران و نیز گزارش‌های جراید ارمنی و خارجی استفاده کرده و اثر خود را با مشاهدات عینی و نظرات خود پربار ساخته است. این کتاب که به داوری خوانندگان گذاشته می‌شود از نظر مستند بودن خود منحصر به فرد و بی‌همتاست.

گریگور آراکلیان

سفیر ارمنستان در جمهوری اسلامی ایران

۱۲ دسامبر ۲۰۱۱، تهران